

Pensjonist-nytt

NR. 1 - MARS 2002 – ÅRG. 22

Utgitt av pensjonister ved Frogn Eldresenter

Våren er i anmarsj

Kultur og kulturarv

Det var veien til en helt ny kultur nobelprisvinneren og generalsekretæren i FN, Kofi Annan (bildet), skisserte i sin fredspristale for noen måneder siden. Talen var en hyllest til enkeltmennesket. Ethvert samfunn bygges opp av det enkelte menneskes skjebne. Det var lett å fatte at troen på de store kollektive løsninger står foran en svekkelse.

Strekker vi talen langt, er vi ikke lenger en enhet som kalles «pensjonister», men en gruppe enkeltindivider med vidt forskjellig bakgrunn som må behandles forskjellig. Fremtidens pensjonister vil gjenspeile mennesker i vårt nåværende samfunn, og der mangler det mye på omtanke for hverandre og toleranse. Vi flytter mer over alle slags grenser, stater, fylker, kommuner, religion, språk og andre grupperinger. Slik vil det også bli i vårt lille kommuneredde. «Urinnvånerne» i Drøbak kjente for eksempel hverandre godt. I dag er det ikke mange igjen. Det myldrer inn folk fra mange landsdeler og fra utlandet, også folk med vidt forskjellige yrker, religion, sosiale grupper med ulik bakgrunn og forskjellig hudfarge og språk. Når vi er rundt 13 000 i kommunen, og langt flere senere i det nye århundre, vil relativt færre kjenne hverandre. Derfor må vi allerede nå legge opp til mer viten, toleranse og vekt på individet, bygge opp en kultur på det grunnlaget med vekt på fremtiden. Og ikke ueffent får vi nå anledning til å tenke over denne kulturen, diskutere den bredt i våre mange lokale organer, også blant oss pensjonister. For 2002 er utropt til året for vår kulturarv!

Da kan vi begynne med begynnelsen og forsøke å trekke linjene fra de første menneskene som kom til bygda for ca. 8000 år siden, da det trolig bodde under 50 mennesker i Frogn. Vi kan bl.a. dra til Ås bibliotek for å se en utstilling om disse menneskenes levesett i vår bygd og i hele Follo. God tur!

REDAKSJONEN

Willy Færgestad	64 93 04 81	Sverre H. Christophersen	
Rolf Dimar	64 93 02 39	Karl Garder	64 93 90 35
Reidun Iversen	64 93 32 78	Arne Nesje	64 93 07 13
Asgjerd Wærnhus	64 90 91 19	Bernhard Magnussen	64 93 04 89

– med friskt mot...

MED DETTE NUMMER begynner Pensjonist-nytt på sin 22. årgang – med friskt mot. Det var et dristig foretagende som ble igangsatt i 1981; å etablere et eget blad for de 800 pensjonister som vår kommune hadde på det tidspunktet.

Man startet på bar bakke, men med et viktig redskap: Entusiasme! Målsettingen var å utgi bladet 4 ganger i året – og med stoff og meldinger informere pensjonistene om hva som foregikk på eldresektoren og hva som var i gang av aktiviteter på Eldresenteret.

Bladet skulle uoppfordret sendes til alle i vår kommune som var over 66 år, og det skulle være gratis.

De ivrige sjeler som var kommet sammen over en kaffekopp nede på Eldresenteret, trakk opp linjene for den frivillige og gratisarbeidende redaksjonskomité.

Uten ett øre i startkapital satte man i gang. Man fikk økonomisk støtte fra næringslivet i kommunen i form av

annonser, man satte i gang tombolaer og lotterisalg på mottatte gjenstander fra pensjonister, fikk gunstig avtale med det lokale trykkeri, og flere av pensjonistene påtok seg oppgaven å bringe bladet ut til den enkelte.

I startåret 1981 ble det utgitt ett nummer, men fra det følgende år ble det med et par unntagelser sendt ut fire nummer årlig – varierende fra 24 til 28 sider. Bladene kom ut i svart/hvitt. Den første redaktør var Martin D. Hestnes. I 1984 dristet redaksjonen seg til å vedlegge en giroblankett med et mildt ønske om et lite bidrag i form av en helt frivillig kontingent. Og pengene begynte å komme. Mange av leserne ga uttrykk for at de ville fortsette å støtte bladet og således være med på å sikre den fremtidige drift.

I 1991 utvidet man bladet til 32 sider, og omslaget ble trykket i farger. Fra og med 1994 ble fargeillustrasjoner tatt i bruk. Stoffet er dermed blitt mer attrak-

tivt, særlig etter at pensjonistene selv har begynt å sende inn stoff.

På tross av stigende produksjonsutgifter er det stadig balanse i økonomien, hvilket ikke minst skyldes økning i «frivillig» kontingent. Fra Frogn kommune mottar vi årlig et lite trykningsbilag, ved siden av at kommunen bærer kostnadene til adresseetiketter og bladporto for den del av opplaget som våre medhjelpere ikke bringer ut.

***

LIKE FØR JUL gikk vår kjære medarbeider, Lilly Færgestad, bort. Hun var den store optimisten i redaksjonskomitéen, en gledesstrålende inspirator. Hun og ektemannen Willy levde og åndet for Pensjonist-nytt.

***

ETTER MANGE ÅR i redaksjonskomitéen legger Willy Færgestad ned sitt verv. Han er nå 87 år og synes det får være nok. Han har vært den ideelle kasserer med stor økonomisk sans med tanke for bladets drift og fremtid. Han har møtt trofast opp på trykkeriet med sin bil når et nytt nummer har vært klar til distribusjon. Lilly og Willy organiserte adresseringen av bladet og tok seg av den delen av opplaget som sendes ut som C-post. Willy har holdt orden på annonsene og sørget for fakturering – og inkasso, dvs han har oppsøkt hver enkelt og sørget for personlig kontakt.

Vi vil på denne plass takke ekteparet Lilly og Willy Færgestad for deres helhjertede innsats.

Som ny kasserer og medlem av redaksjonskomitéen har vi vært så heldige å få den rutinerte og engasjerte Asgjerd Wærnhus. Vi ønsker henne velkommen.

Red.

Bilfergen Drøbak-Hurum 1932-2001

I og med at det ble anlagt tunnel for motorkjørsel under Drøbak-sundet, ble fergeforbindelsen mellom Drøbak og Storsand nedlagt.

Den hadde startet i 1932 med den lille bilfergen LEIF I og hadde tilhold i Båthavna. Da biltrafikken i løpet av få år økte voldsomt, måtte større ferger skaffes. Da ble det for trangt i Båthavna, og nytt fergeleie måtte til.

Ettersom bilene i stadig økende grad overtok personbefordringen såvel som godstransporten, ble det ulønnsomt for fjordbåtene å opprettholde trafikken, og den ene etter den andre måtte innstille. De siste fjordbåtene som gikk i fast rute, var D/S Oscarsborg og D/S Holmestrand. Sistnevnte ga opp i 1954.

Allerede i 1950 hadde Fergeselskapet sikret seg mulighet til å flytte fergeleiet fra Båthavna til Dampskipsbrygga og dermed bruke større ferger. Da det nye fergeleiet skulle etableres, måtte man mudre for å få tilstrekkelig dybde.

Etter at grabbene hadde mudret seg ned et par meter, støtte man på et tykt lag med kutterflis. Den viste seg å stamme fra dengang man teljet tømmerstokker for eksport og kunne således være over 100 år gammel. Store hauger med flis kom på land. Det forunderlige var at flisa var helt lys i veden, som om den nylig var teljet, og så luktet den så godt av kvæ. Mudderlaget over den må ha hatt en konserverende virkning.

På fotografiet ser vi deler av spuntveggen med profilerte jerndragere som ram-bukken har slått ned i sjøbunnen. Lager-skurene og det store Dampskips-ekspedisjonsbygget var fortsatt på plass.

Bilfergen «Drøbaksund» med kapasitet for 10-14 biler og 365 passasjerer ble satt i drift fra det nye fergeleiet ved Lehmannsbrygga i mai 1954. Et par år senere ble den gamle lagerbygningen og det store huset midt på fotografiet, som inneholdt kontorer, venteværelse og leilighet for bryggeformannen, revet for å muliggjøre oppstillingsplass for bilene som skulle med ferger. Av den lange dampskipsbryggen, hvor to fjordbåter samtidig kunne legges inntil, er det idag bare en liten rest tilbake.

BRYGGA er en saga blott. Det blir spennende å se hva Thon kan få til!

Måtte klangen fra den gamle klokka på Brygga også bringe fremtiden velkommen!

Krydderøya – slaveøya

Reisebrev fra Arne Nesje

Det anger av nellik og karde-momme. I veikanten vokser sitrongress.

Nellikspiker vokser på trær som gule og røde blomster. De høstes og legges til tørking på flate tak. Knuser du en håndfull og svelger, stanser diareen på bare noen timer. Lakris vokser på trær, vanilje og kanel på busker. Pepper er grønn og tørkes til den blir svart. Bladene kan du blande til sterk salat. «Dette er sitat fra Tomm Kristiansens bok «Mørk safari».

Les den. Tar du deg en spicetour her på øya, får du med deg alt dette, og mye mer: Alle de herlige fruktene: papaya, mango, leeches, bananer, agave og hva nå alt heter, og som du får på frukostbordet om morgenen. Men det underlige er at ingen av disse vekster fantes opprinnelig på øya; alt er innført fra Indonesia, India, Arabia. De kom med monsunen som så mye annet her: dhowen, språket, islam osv.

Den viktigste av alle vekster: nellikspiker, clove fra fransk clou (negl).

Den gir 45 prosent av alle statsinntekter. For 100 år siden det dobbelte.

Clove-en kom fra Mauritius, og sultanen anla svære plantasjoner, slaver gjorde arbeidet. Det er paradoksalt at da det i 1870-årene ble overflod av slaver - "Onkel Toms hytte" kom og Livingstone og andre jobbet hardt for slaveriets avskaffelse, da anla sultanen nye store nellikplantasjoner for å få brukt slavene. Han fikk nemlig avgift for hver solgt slave.

«Mørk Safari» forteller om Stanleys

«jakt» etter Livingstone, som i mange år var forsvunnet på sine mange reiser. Stanley fant ham endelig i Ujiji, nær Victoriasjøen. Vi husker hilsenen: «Mr. Livingstone, I presume?» Så skiltes deres veier, og Livingstone døde i 1973 i Zambia. Hans trofaste tjenere gjennom mange år, Chumo og Susi, skar ut hjertet og grov det ned under et tre. Kroppen tørket de i to uker og bar den så 1000 km ut til kysten og fraktet liket over til Zanzibar, hvorfra han alltid startet sine reiser. En stor kirke ble reist over slave-markedet i Stone Town. Jeg var inne i en av de bunkersene som ble brukt for slaver. Det kjentes trangt selv om vi var bare to der. Slavene ble stappet inn 50 i tallet. Like etter at Livingstone ble fraktet til Westminster Abbey, ble slaveriet avskaffet.

Jeg leser mye under palmene. Tilfeldige bøker. Den siste var Marquez bok om den store frihetshelten Bolivar. På de sist sidene forteller han om Bolivars elskerinne nr.1, Manuela, som hadde rang av oberst. Hun ble landsforvist da Bolivar døde, og tilbrakte sine siste år på Stillehavskysten. Hun hadde tre store besøk for hun døde: Bolivars lærer Rodriguez, frihetshelten Garibaldi og forfatteren Herman Melville, som reiste verden rundt for å finne stoff til sin berømte bok «Moby Dick». Den skulle vært fin å ha – men den ligger allerede klar på nattbordet. Jeg fant den «tilfeldigvis» på e-mailrommet på skolen. Ha det.

Arne

Ullerud Gård og isen

Odd Isaksen forteller

I 1895 ble det tinglyst en kontrakt mellom eierne av Ullerud og Belsjø med rett for eieren av Ullerud til å demme opp «Ullerudbekken» samt anlegge dam. Grensen mot Belsjø ble fastsatt. Grensen mot Statens eiendom og festningsverkene på Seiersten ble samtidig fastlagt. Idag går grensen mot Follo Museum og private tomteiere.

Demningen på dammen består av en jordfylling mot vannet og en loddrett gråstensmur mot det fri. Herfra gikk det en rørledning ned til et lite sagbruk. Den kommunale kloakkpumpe-stasjon ligger der idag. Overløpet endte i en 5-6 meter høy foss. Ullerud gård - mtr.nr.69, bnr.1, var i 1922 et konkursbo. Ved salget ble den delt i to, hvorav Frogn kommune fikk gnr. 69, bnr. 1. Den andre delen-bnr. 39, gikk til gårdeier Torgeir Isaksen som også overtok den store bygningen, som senere ble overført til Frogn kommune.

På Ulleruddammen ble det om vintrene skåret is, som mange andre steder i Frogn. Odd, som er født i 1919, husker at det i 1926 ble eksportert is derfra for siste gang, og forteller: Min far inngikk avtale med Karl Huseby på «Lysne» om å levere is til to frakteskuter som lå ved Kommunebrygga for å ta inn en last til Sverige. Karl Huseby var vognmann og kreaturhandler og hadde med seg brødrene Herman, Johan, Oskar, Hans og Harald. Det var litt av et poker-spill de to eksportørene hadde gitt seg inn på. Hvis begge skutene fikk full last, skulle de få en god pris. I motsatt fall ville svenskene ikke betale noe. Problemet for

iseksportørene var om været holdt. Det var allerede blitt april måned, med varmegrader om dagen. Så vidt jeg husker, sier Odd, ble 5 mann satt til å skjære is: Haldor Andersen, Herman Heggland og Ingvald Åslund samt to til. Ullerud stilte med 3 hester, Karl Huseby med 4 og Harald med 1. Hvor mange som deltok i kjøringen vet jeg ikke.

Isskjærerene startet ved 2-3 tiden om natten og holdt på til 10-11 tiden på formiddagen. Da var det blitt så mye vann på isen at fottøyet ikke holdt lenger. Lastingen tok 4-5 dager. Fra Lensmannssvingen var det dårlig med sne i veien, så man måtte kjøre på sne de dårligste stedene.

Da lasterommet på skutene var fylt opp til karmen, regnet iseksportørene med at avtalen var holdt, mens svenskene var av en annen mening. De satte opp lemmer rundt lukeåpningene og krevde noen m3 mer is, men da ble det bråk, og svenskene måtte gi seg. Jeg tror far og Karl Huseby trakk et lettelsens sukk da fortøyningene ble kastet loss og skutene seilte ut fjorden.

Ut over våren og sommeren ble det levert is til de gårdene som hadde melkeproduksjon og trengte å få melken kjølet ned.

Fra isbingen på Ullerud, som alltid ble godt fylt opp med is, ble det levert is til husholdningene såvel i Frogn som i Drøbak hele sommeren igjennom. To hester var i sving til flere år etter at 2. verdenskrig var slutt og de elektriske kjøleskapene begynte å komme. Mandag

Isskjæring og utkjøring av isblokkene på Ullerudtjernet rundt 1910.

og torsdag leverte man i sentrum og nordover, tirsdag og fredag fra Torvet og sydover. De største forbrukerne var fiskehandlerne, hotellene og melkebutikkene fra Bøhler i Jørnsebakken, Ragna Enger i Abrahamsengården til fiskehandler Kjøia ved Ringeplass. Det ble også levert is til vanlige husholdninger, ikke minst til badegjestene- fra Husvik i nord til Skiphelle i syd. Britannia Hotel hadde kum i et lite rom innenfor kjøkkenet. Reenskaug Hotel hadde en stor iskasse utenfor kjøkkenvinduet.

Isen ble skåret i størrelsen 22"x 22" og 22"x28" annenhver blokk bortetter. Den ideelle tykkelsen var fra 12" til 15", men det hadde man ingen makt over. Blokkene ble delt slik at de passet til den enkeltes iskasse eller skap. En blokk på 22"x 11"x 13" veide ca. 40 kilo, og kunne være tung nok når man skulle opp til en sommerhytte uten skikkelig adkomstvei. Isblokkene var glatte og ble båret på skulderen med en jutesekk under.

Midt på 30-årene var det gode forekomster av brisling i indre Oslofjord. Svenske lastebåter kjøpte opp og bragte fangsten til hermetikkfabrikker langs

svenskekysten. Da hadde man behov for finhakket is for kjøling underveis.

Jeg husker vi hadde et tungt monstrem av støpejern, som var meget effektivt. Isblokkene måtte først deles opp i 2 til 3 stykker innen de ble sendt ned i knuseren. Jeg husker at vi en gang leverte 15 tonn knust is fra fredag kveld til søndag kveld. De svenske lastebåtene lå utenfor hverandre nede ved Kommunebrygga, og skipperne bannet og ropte på mer is. Inntil 1937 ble isen fraktet ned til brygga med hest og vogn, senere med lastebil. Dukkefabrikken på Varmbadet var en god iskunde. Man trengte is for å kjøle ned støpeformene. Leveransene skjedde i hele lass som ble tippet ned i en grop i fjellet noen meter syd for bygningen. Oppe i Skanckegården hadde man også en liten isbinge som skulle fylles opp. Da fant vi ut at det var lurt å kjøre inn på Råkeløkka og derfra sende isen på sliske ned i bingen.

Når isen skulle «produseres» og lagres, var det viktig å ha værgudene med seg. Med hard kulde og lite sne på forvinteren gikk det best. Men kom det tidlig sne, passet det fint med litt mildvær, så sneen smeltet innen kulda igjen satte inn. Men

ble sneen liggende på isen, måtte vi utpå og måke. Isen måtte da være minst 6-7 cm tykk for å bære mann og hest. Sneen ble kjørt på land med hest og sneskuffe. Isflaten som ble ryddet for sne, var på ca. 1000 m². Først måtte der skjæres en råk. De store issagene måtte være riktig filt og skarpe. Ikke minst var det viktig å få viket tennene korrekt. Det var litt av en kunst. Med en riktig viket sag var det en fornøyelse å skjære. Vi la et langt rett bord, 1"x 4", på isen som en linjal og laget et riss som man skulle skjære etter. Så skar man et snitt på skrå 25-30 cm ifra med største bredde oppe på isen. Da var det lettere å hale isblokkene opp. Noen av blokkene ble liggende på isen for å markere hvor råken lå. Ved hjelp av snedige målepinner kunne skjærerene så sette i gang; vi holdt nesten på å skrive: så flisene føyk.

Etter 8-10 tverrskjær skar man så langskjæret, blokkene fløt opp, men hang fortsatt sammen. De lot seg lett skille ved et lett hugg med ishaken. En dyktig ismann kunne ved hjelp av en issaks (obs ikke Isaksen) vippe isblokken opp på isen alene, men som regel var det to mann om jobben. Gjorde de det riktig, gikk det lett. «La isen arbeide selv», sa min far. «Arbeid med den, ikke mot den. Da sliter du deg ut.» Fra råkkanten ble blokkene kjørt med hest og slede til den store isbingen borte ved låven. Sledene var spesiallaget for formålet, og det var isbingen også.

***

De fleste isredskapene fra Ullerud har Isaksens forært til Follo Museum. Der kan du nærmere ta dem i øyesyn.

«Det gjelder å få andre til å betale for seg»

Ville det ikke være fint hvis vi betaler faste regninger for deg til rett tid, samtidig som du har kontroll over utbetalingene?

Med AvtaleGiro er det nettopp det som skjer. I god tid før forfall sender vi deg forhåndsmelding om hvem du skal betale til, når du skal betale og hva det gjelder. Du kan bruke Kontofonen hvis du vil utsette betalingen av en bestemt regning. Oversikt over alle betalte regninger står på kontoutskriften din hver måned. Den gjelder som kvittering.

Stikk innom og spør oss om AvtaleGiro. Vi hjelper deg i gang, så du kan glemme de faste regningene dine.

AvtaleGiro

**Gjensidige NOR
Sparebank**

Snørydding i gamle dager

Odd Isaksen forteller

A rydde sne er et merkelig uttrykk. Det betydde og betyr vel også idag at man flytter på sneen; ganske kort avsted med håndkraft; lenger eller langt ved hjelp av maskiner.

Den første snerydding foregikk antagelig med et stykke tre formet som en spade, og den første vei som ble ryddet, var antagelig en sti fra kjøkken-trappen til utedoen og vedskjulet. Fjøs og stall kom nok i annen omgang. Man kan også tenke seg at man kjørte hesten frem og tilbake med eller uten et sleperedskap.

Når den første sneplogen ble tatt i bruk, vet man ikke, men det var vel en enkel spissplog laget av to trebord og trukket av en hest. Kloke hoder utviklet etter hvert treplogen til et godt redskap som man kunne holde veiene åpne med.

På en slik plog er sidene gjerne 50 til 60 cm høye, satt sammen slik at de gir en svak helling innover, for at snetrykket på utsiden skulle presse plogen ned mot bakken. Åpningen i bakkant var ca. 4 meter. I spissen på plogen var det et sete til kusken, og bakerst var det en plattform hvor plogstyren sto og styrte og ved sin egen vekt var med på å presse plogen ned. Styreanordningen var en kjelkelignende gjenstand som var svingbar midt i plogens bakre tverrstag. Styrekjellens forkant var ved kjetting og trinser forbundet med en styrestang som var lagret i plogens fremre tverrstag. Denne del av plogen hadde selv liten virkning. Ved en fin plog var det festet et skråstilt brett på høyre utside. Det skulle løfte sneen opp. Øverst på brettet var det en vinge som skulle føre sneen ut til

siden, men med liten fart hadde systemet dog liten virkning.

Offentlige veier: dvs kommune- fylke- og riksveier var inndelt i roder. Øverste myndighet, som skulle bestemme når plog skulle kjøres, var i herredene lensmannen og i byene politiet. Arbeidet var enten lagt ut på anbud eller ble pålagt av myndighetene. Det var hesteeiere, dvs bønder eller vognmenn som utførte slikt arbeide.

Sneplogene hadde sine faste parkeringsplasser, hvor de også ble vedlikeholdt. Når de sto der tørre om våren etter vinterens bruk, ble de tjærebredd og reparert innen de ble sommerlagret. Da ble de satt opp på stokker eller pæler for luftingens skyld og dekket med store tjærebredde treplater, som ble lagt på som taksten.

Drøbak by's sneplog hadde sin sommerparkeringsplass under det store kastanjetreet rett opp for "Dalen" overfor Lensmannsgården. Treet står der ennå, men plogen er gått heden.

Sogsti krets hadde sin plog lagret ved Øre. Det var sommerlagringsplasser ved Klommesten, Bekkensten, Skarphella, Digerud og Garder.

Rundt 1930 hadde min far og Karl Huseby på Lysne påtatt seg, eller blitt beordret til, snebrøyting i Sogsti rode. En ettermiddag møtte jeg plogen ved Ullerudkrysset og fikk være med. Kolbjørn Huseby, Karls sønn, var kusk, og det var tre hester foran plogen. Jeg husker at Kolbjørn sang med høy kraftig stemme når han kjørte hest. Han kunne høres lenge før man så ham. Vi ploget fra

Ullerud, over Sogsti og ned til Drøbaks bygrense. Derfra opp til Odalen, over Haver og ut i Solbergbygda, så langt den kommunale veien gikk.

Så tilbake til Øre, hvor plogen ble parkert, og deretter i slede hjem. Det var en lang, kald og fuktig tur.

I 1928 skjedde den første revolusjon på sneryddingsområdet. 2 brødre i Hobbøl hadde skaffet seg lastebil og en spissplog av jern, som de monterte foran på bilen. Plogen fløt på to små meier eller ski, som kunne høydereguleres. Alle veier var gruset, delvis med puksten som øverste lag. De to brødrene tok på seg sneryddingen av riksveien syd for Oslo i Akershus og Østfold. Det omfattet nåværende E 6 fra Oslo til Kornsjø og E 18 fra Vinterbro til Ørje. Dagens E 6 og E 18 kan ikke sammenlignes med datidens veier. Svinger, bakker opp og ned, smale partier forbi kjøkkentrappene og låvedører. Hvor lang tid en tur tok, er det ikke mulig å si, og to turer var heller aldri like, så de hadde sikkert en fyldig matpakke med seg.

I 1932 kom familien Smedsrud inn i bildet med lastebiler og veiarbeide såvel vinter som sommer. I flere år var familien dominerende når det gjaldt veibygging og vedlikehold i Follo.

Midt i 30-årene fikk både Drøbak og Frogn egne lastebiler med sneploger og overtok selv snebrøytingen av de kommunale veiene. De gamle sneplogene sto på sine parkeringsplasser og forfalt av råde og elde. Jeg er ikke sikker på om det finnes sneploger av tre på Follo Museum.

Etter krigens slutt i 1945 kom den annen revolusjon på sneryddingsområdet. Da kom traktorer med gummihjul på markedet. Mange bønder kjøpte slike traktorer (Gråtasser) og fikk montert

sneplog foran. To av de første i Frogn var Rolf Hjerpåsen i Sollia på Holterteigen og Martin Holsen på Røis. Begge skulle i første omgang rydde sine egne veier, men påtok seg også snerydding for andre. Det var en sur jobb i vintermørke og snedrev på åpne traktorer uten annen beskyttelse enn de klærne man hadde på seg.

Utviklingen gikk raskt. Det kom snart frontmonterte redskaper som kunne løftes hydraulisk, noen enndog med førerhytte og varmeapparat. Spissplogen ble skiftet ut med skjær som hydraulisk kunne stilles etter ønske.

Antall biler økte. Foruten snebare veier ble det krevet rene parkeringsplasser og skoleområder som skulle være fri for sne før barna kom på skolen.

I snerike vintre ble gatene i Drøbak etter hvert så smale at sneen måtte kjøres vekk. Den ble kjørt til sjøs. I Drøbak hadde man sin egen oppfinner – Rolf Johnsen og smeden Oskar i Brannvakta. Disse to samarbeidet og fikk laget et lesseapparat for sne. Det var en bred gummirem i et oppheng med et skjær i forkant montert på siden av en lastebil. Remmen ble drevet av en motor på lasteplanet. En annen lastebil kunne så rygge etter og under remmen og få fullt lass med sne i en fart.

Mange bønder kjøpte sneryddingsutstyr og tok arbeide for offentlige myndigheter og private. I Osloområdet arbeidet mange bønder sammen om større oppgaver. En av de lokale ledere på det område var Herman Wassum. Foruten bønder fra Follo var Hadelandsbønder sterkt representert i Osloområdet.

Av naturlige årsaker ble snerydding nattarbeide i stor utstrekning. De som arbeidet i Osloområdet, hadde sine

redskaper parkert i Oslo, og dessuten gjerne et krypinn i form av en campingvogn eller en brakke.

Sneen har noen ganger den uvane å komme horisontalt istedenfor vertikalt. Veier med åpen mark på begge sider og i kupert terreng har da en tendens til å fyke igjen. Jeg husker spesielt 2-3 steder på den gamle Osloveien mellom nedre og øvre Tomter, med stengjerder på begge sider. Det føyk igjen for den minste nordavind. For å avhjelpe dette, satte

man opp sneskjermer i passende avstand fra veien. Mange ganger var ikke sneskjermer nok. Sneplogbilene kjørte seg fast og kunne ikke komme hverken frem eller tilbake. Da var det bare den gode gamle sneskuffa og rå muskelkraft som måtte til.

Til slutt må jeg få nevne snefreseren. Den var uunnværlig på jernbanestrekninger og på veier hvor vanlige brøytemidler ikke strakk til. Idag har den fått innpass også hos villaeiere.

Odd Isaksen fra Ullerud gård er nå bosatt i Danmark. Han får regelmessig tilsendt Pensjonist-Nytt fra sin datter. Han synes den gir ham gode minner fra gamlelandet. Da han i nr.4-2000 leste om «Godjenta til Kongelosen», erindret han nok en historie om Randi, datteren til fiskehandler Rudolf Iversen.

Randi og lastebilen

Odd Isaksen forteller

Fiskehandler Iversen hadde i mange år fiskeforretning og kjølelager ved Lehmannsbrygga. Han var en driftig kar, kjent for sin store arbeidskraft og tempo. Han likte at det gikk raskt unna. Han var hard mot seg selv, enkelte ganger også mot andre.

En dag, jeg tror det var i 1938, fikk han en telefon fra Åsgårdstrand at det ville komme inn en fiskeskøyte ved 17-tiden full-lastet med makrell. Dette var noe for Iversen. Han fikk tak i Randi. Hun var da 18 år og hadde nettopp tatt sertifikat. «Nå, Randi får du ta lastebilen, kjøre oppom Isaksen på Ullerud, få med deg 1/2 tonn med is og kjør så fort du kan til Moss. Ferja til Horten går kl. 14.30 og derfra er det strake veien til

Åsgårdstrand.» Randi hev seg inn i bilen og fikk Isaksens til å lesse opp i en fart, men de mente at hun neppe kunne nå ferja i tide.

«Jeg må straks ringe til far», sa Randi. Hun ble med Odd inn i stua, hvor telefonen hang på veggen. Odd overhørte samtalen. «Far, jeg kommer ikke til å nå ferja». Det ble et øyeblikks stillhet i telefonen, men så kom svaret, og det så høyt at det kunne høres helt ut på gårdsplassen. Iversen ropte inn i røret: «Kjø-ø-ø-ø t!»

Det spratt et par tårer fra Randis øyne, men hun kastet seg inn i bilen og fór avsted.

HUN NÅDDE FERJEN!!

RIMI

RIMI Drøbak, Sentrumsbygget
Hverdager kl. 9 – 20
Lørdager kl. 9 – 18

Drøbak Gullsmie

Tore H. Eriksen

Wienerbrødskjæringa
1440 Drøbak

Mer for pengene
G-SPORT DRØBAK

DRØBAK CITY
TLF. 64 93 09 84

VELKOMMEN TIL

SKIPPERSTUEN DRØBAK

STEDET MED MILJØ
TELEFON 64 93 07 03

Joar

Fotograf Øyvind Joar Pettersen
FOTO Storgt. 4, 1440 Drøbak, Tlf/Fax 64932128

Alt under ett tak!

JERNIA Askautrud

JERNIA

Tlf. 64 93 00 34, Torggt. 4, 1440 Drøbak

HAGELAND

Drøbak Hagesenter AS

Storgaten 22, 1440 Drøbak
Telefon: 64 93 03 59

Bryllup

FOTOGRAFEN

Kjell Chr. Gripstad

Osloveien 5, 1440 Drøbak. Tlf. 64 93 21 14

Velkommen til

Bakeri/Conditori
Restaurant

Midt på Torget
i Drøbak

Torget 7, 1440 Drøbak
Telefon 64 93 15 18

Vogt
& Vogt

Finans a.s

DR. KJELL A. DALBY

Spesialist i øre – nese – hals

Telefon 64 93 23 06
Storgaten 1
1440 Drøbak

På Kumlegaarden spiser du godt

Niels Carlsensgt. 11 – 1440 Drøbak
Telefon 64 93 15 04

KRISTIAN SCHAU

OFFENTLIG GODKJENT OPTIKER
BRILLER – KONTAKTLINSER

Drøbak Optiske

Sentrumsbygget, Postboks 178, 1441 Drøbak
Telefon 64 93 15 89

**A.s Drøbak Mek.
Verksted**

AUTORISERT
RØRLEGGEBEDRIFT

Telefon 64 93 04 43

Vimpelfabrikken as

Storgaten 12 – 1440 Drøbak
Telefon 64 93 10 60

Galleri Havstad

Norsk Kunsthåndverk

Personlige gaver
i de fleste prisklasser.

Velkommen til
en liten glad kunstoplevelse!

Storgt. 15, Drøbak, Tlf 64 93 46 55

Niels Carlsensgt. 4, 1440 Drøbak
Telefon: 64 93 55 58

Vi tar imot reparasjoner av smykker og bytter gull

**AAMODT FYSIKALSKE
INSTITUTT**

Wienerbrøds kjæringa 6
1440 Drøbak
Telefon 64 93 20 11

AKTIESELSKAPET

O. B. Hansen

Lindtrupbakken – 1440 Drøbak – Telefon 64 93 00 27

Et storfint besøk

Av Rolfot

Kanskje vil du være med på et storfint besøk? Da tar vi rennefart, gjør et kjempehopp, og tro det eller ei: Vi lander hos de aller første menneskene som kom til Frogn. Vi bruker all den fantasien vi kan mobilisere, sper på med solide forskeres viten, og der står vi for 8000 år siden på stranden der Rådhuset nå ligger, og så streifer vi rundt og besøker de første frognfolkene i strandkanten på Glenne, i Trolldalen, på Horgen, høyt oppe ved Skiphelle, langt oppe i Solbergelva og Kjeppestadbukta. Det blir ikke mange å besøke, for det bor bare noen ganske få mennesker på hver boplass, og godt under 50 mennesker alt i alt i hele Frogn.

På boplassene blir vi tatt godt i mot, og kanskje traktert av jegerfolket med hasselnøtter, saftig, grillet villsvinkjøtt og gode blåskjell og østers. For de hadde bra med mat i denne tiden for 8000 år siden – kanskje vi skulle si pluss minus en del århundre for sikkerhets skyld. Til Drøbak kan du ikke få være med denne gangen, for den ligger med 50-60 meter vann over seg. Et godt stykke oppe på Håøya var det imidlertid en liten boplass.

Og til «Håja» blir vi invitert på en liten båttur, for i denne tidlige steinalder hadde de få første frognboere steinredskaper som de kunne hule ut trestammer med, og de var flinke med å skrape og behandle skinn, som også kunne brukes til lette skinnbåter. Det var nok med hul- og skinnbåter de hadde tatt seg inn til Frogn sørfra.

Våre gjestfrie, få forfedre hadde mer snadder til oss besøkende: skogsfugl,

plenty av sjøfugl, sel og fisk, og spør om ikke det kunne smake med litt sopp, bær, villepler, vill løk og krydderknoller til. Hvem kunne ikke tenkt seg litt maritimt kjøtt, for de brave frogninnflyttere fanget småhval og nise. Vær så god!

Aldri var det varmere i Frogn

Puh!! – det kunne bli varmt å vandre omkring og hilse på folket på Glenne, Rådhusstranda, på Høienhall. og oppe i Odalen og Trolldalen. For det var varmere somre da enn nå, 3 grader i snitt, og vintrene var opptil 5 grader varmere. Det har verken før eller senere vært et gunstigere klima i Norge. Det holdt med en liten skinn-bikini sommerstid da, og trolig var det godt å bade i bukta som gikk inn mot Seiersten og Ullerud. Så rundt i Frogn var det skikkelig god vekst med grønt og skoger av varmesøkende trær som eik, alm, lind og ask, og, som vi har nevnt da vi fikk nøtter av folket, var det kolossalt med hassel.

Men det var på Glenne det var virkelig bosetting. Der er det gjort rikelige funn. Dette har vi vært inne på tidligere i Pensjonist-nytt, og mange pensjonister var jo med på den store omvisningen dit ved arrangementene under gravefestivalen. Det var en opplevelse av de sjeldne. Tiden vi snakker om er jo Nøstvet-kulturen med funnene der, mens Glenne nok er et mer imponerende bosted fra tiden.

***

Flotte 8000 år gamle Frognfolk

Av Rolfot

Der vi traver i varmen rundt på de 8000 år gamle – og noen yngre boplasser, blir vi overrasket over en ting som strider mot vår oppfatning om at menneskene på denne tiden så føle ut, var nærmest som neandertalere eller aper. Nærmet vi oss og mente å si:

«Goddag, goddag, gamle innflytter», så kanskje ville vi få de karakteristiske funnene av økser og hakker lagd av lokal bergart, i hodet og over kroppen. Men neida, mener forskerne. Disse menneskene hadde mat nok, behøvde ikke være redd inntrengere som ville ta matfattet fra dem. De var flinke, løste godt oppgaver naturen utsatte dem for og nyttet seg intelligent av naturens rikdommer. De var på ingen måte noen tilbakestående, primitive mennesker.

La oss høre hva arkeolog Øystein Kock Johansen skriver i bygdehistorien:

«De gjorde det maksimale ut av sin tid. Istedenfor å snakke om primitive samfunn er det bedre å bruke begrepet *lavteknisk samfunn*. Folkene som bodde på Glenne for 8000 - 6000 år siden ville for øvrig med litt såpevask, kam og barberkniv neppe ha skilt seg noe særlig

ut fra en gjennomsnitt nordmann i dag. Gjennomsnittlig noe lavere var de nok, men ikke påfallende. Med andre ord så de ut som meg og deg. Intellektuelt utrustet var de også som oss i dag. Hadde de levd i vår tid, ville noen ha vært dyktige direktører eller elektrikere, mens andre ville ha vært leger, advokater, dataoperatører eller lærere. De hadde imidlertid ingen mulighet til å utvikle disse evnene, fordi de levde på en «gal» tid».

Sosial likhet til å lære av

Enda mer oppsiktsvekkende er at han hevder at jegerfolket som bodde på Glenne og de andre boplassene, ikke hadde sosiale forskjeller. Det var et såkalt egalitært samfunn, noe som betyr at i prinsippet var alle like, ingen var «finere» enn andre på rang- eller statusstige. Den sosiale likheten gjaldt også i en viss grad arbeidsdelingen; den var først og fremst basert på kjønn. Ettersom det er kvinnen som føder, eller vel så viktig; det er kvinnene som ammer, var det deres oppgave å ha hovedansvaret for barn og husholdning. En side ved dette er den lange ammetiden – ofte fire år – som

Mange har besøkt Glenne gård for å se på noen av de mange funnene.

preger samfunn som vi her beskriver. Det medfører at kvinnene praktisk ble bundet til boplassen og barna. Derfor ble det mannen som tar seg av oppgaver som krever større rørlighet som jakt og fiske, tradisjonell jakt på store land- og sjøpattedyr, fiske, trearbeid, stenarbeid og arbeid med horn, ben og skjell. Kvinnene samlet ville planter, sopp og bær, nøtter og småkryp. Det betød veldig mye for kostholdet. Og kvinnene ordnet vasking, vedsamling, koking og matlaging.

Dette jegersteinalderfolket hadde plenty nok med fangst og innsamling av naturens rikdommer. I denne varme perioden var den grønne veksten stor og samtidig kom faunaen i stor fart: store pattedyr som bjørn, ulv, rev, bever, og skogsfugl og andre fugler kom inn i Frogn. Så noe jordbruk og husdyrhold var aldri inne i dette livet som for øvrig så annerledes ut der vi på vår tur dro

omkring. For vannet gikk høyt og delte Frogn i to. Da vi på vår mange tusen år gamle besøksrunde skulle fra Rådhusstranda til Glenne, måtte vi låne en skinnbåt for å komme over fjorden som gikk som sammenhengende vannvei fra Hallangspollen til Bundefjorden.

***

Det er en imponerende mengde forskning og litteratur som foreligger om perioden. Vil du vite mer enn vi skriver her i denne lille, beskjedne artikkelen i Pensjonist-nytt, så hiv deg på Internett der du kan bruke dager på stoffet, gå i bibliotekene, særlig nå på Ås der det er en flott utstilling om kulturen vi snakker om. Utstillingen kommer senere til Follo Museum. Men du behøver ikke engang å gå over bekken etter vann, for det er mye flott litteratur om bosetningen i første bind av Frogn Bygdebokverk.

LAURITS KARLSEN & SØNN AS

OLJE • PARAFIN • SERVICE

Pensjonister får rabatt!

Ring 64 93 17 55

og snakk med din lokalleverandør

Gode tilbud og hurtig handel
i butikkene du kjenner

COOP
mega

HEER – TELEFON 64 90 53 00

Trygve Aasheim

Manufaktur – Konfeksjon

Telefon 64 93 01 07
1440 Drøbak

Sogsti Plantesenter
Sogstiveien – 1440 Drøbak

SKOMAKER

O. Pedersen Eftf.

SKOMAKERVERKSTED/SKOBUTIKK

Lindtruppbk. 11
1440 Drøbak
Tlf. 64 93 14 46

Frogn Bibliotek

Torget, 1440 Drøbak
Telefon 64 93 01 91 Faks 64 93 56 29

Åpningstider:
Mandag og Torsdag 14-19
Tirsdag, Onsdag, Fredag 11-15
Lørdag 11-14

STOR UTSTILLING
Alt på ett sted
– kan leveres ferdig montert
Kontakt Fagsenteret for peiser og ovner

Torggt. 6, 1440 Drøbak
Tlf 64 93 47 50, Fax 64 93 50 70

**3D ELEKTRO
SENTER**

RADIO, TV, VIDEO, PARABOLANTENNER

SEIERSTEN SENTRUM 2, 1440 DRØBAK. TLF. 64 93 08 68
ÅPENT 09.00 - 17.00 TORSDAG 09.00 - 19.00 LØRDAG 10.00 - 14.00

Litt om isdriftens historie

Karl Garder forteller

Det er flere tusen år siden faraoer, keisere, kongelige og adelige fra for eksempel land som Mesopotamia og Egypt hentet is for bruk i den varme årstiden.

I 1810 begynte USA å selge is. Isen ble skåret utenfor New York og Boston og sendt til sørstatene. Industrien var i sterk utvikling, og de ekspanderte etterhvert ved å selge is også til India, Kina, Europa og spesielt til England. Søren Parr seilte Drøbak-London på denne tiden og oppdaget at det ble losset is fra Amerika. Slik fikk han idéen om å produsere is i Norge. Frakten over Atlanteren var dyr, og i 1822 begynte England å hente is fra Trøndelag og Vestlandet. Hollenderne hentet is fra Sørlandet. Rundt ca. 1850 begynte Søren Parr å lagre is i sagflis. Han bygde isstabler for lagring. På denne måten kunne han selge is hele sommeren når prisen var som høyest.

Toppåret 1898 eksporterte Norge 554000 registertonn. det blir hele 1,5 millioner tonn og tilsvarer størrelsen av Oslo Rådhus hele 9-10 ganger! Dette året ble det solgt is for 4,7 millioner kroner. Akershus fylke var landets største isleverandør, og året 1900 solgte Nesodden og Frogn over halvparten av all is eksportert fra Akershus fylke. Nesodden produserte mest is med Frogn hakk i hæl. Fra 1870 til 1900 ble det bygget 25 isdammer på Nesodden og 30 i Frogn.

I 1898 ble det med seilskuter og damskip gjort 1700 turer med is fra Norge. I løpet av november måned i 1893 forliste 298 skuter utenfor den engelske kyst. Dette tilsvarer 10 skuter pr. dag!

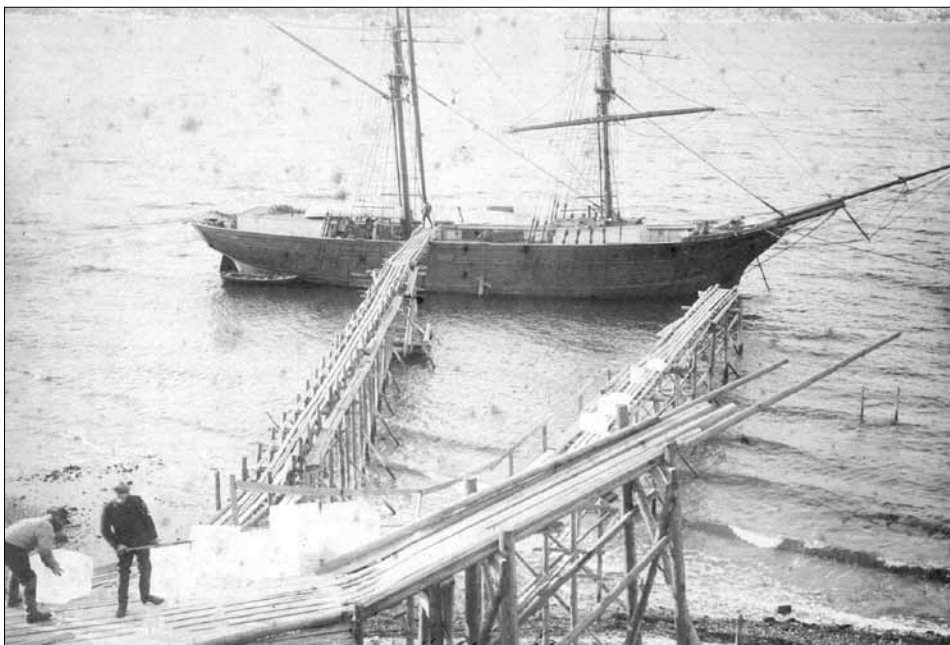
Årsaken til forlisene var at da isen smeltet, krenget skuta og isen slo hull i skutensiden. Sjøfolk som drev i land ble lagt i felles graver. Sjøfolkene som satte livet på spill ved istransport, tjente gode penger.

Arbeidsdagen på isdammer og ishushus var 12 timer og lønnen var 4 kroner dagen. Etter 1898 steg lønnen til 20 kroner pr dag. Asker isarbeiderforening sendte et opprop til isarbeiderne om å organisere seg. Det var på denne tiden 20 000 mann som arbeidet med is i Norge. Lønnen var ikke noe å skryte av, den dekket så vidt til det daglige brød, men organiserte de seg, kunne lønna heves. Oppropet virket, arbeidslagene presset på, og lønningene ble betydelig hevet.

Min far tjente ca. 60.000 kroner på iskjøring i løpet av 12 år. Til sammenligning betalte han 100.000 kroner for bondegården rundt 1915. Da jobbetiden var over og krakket kom, hadde han 37.000 i gjeld på gården. Lånerenten lå da på 3 % p.a. Inntektene fra gården var så dårlig at det var vanskelig å betale renter og avdrag.

Omkring 1910 ble det produsert ismaskiner. Dette dempet etterspørselen av is. Første verdenskrig stoppet all istrafikk. Etter krigens slutt tok isproduksjonen seg noe opp, og det ble levert is fra ishushus på Blylaget i Frogn/Nesodden helt til 1929/1930.

Bøndene begynte å skjære is både til eget bruk og til salg etter år 1900 og holdt på med dette helt til den elektriske frysemaskinen for melkekjøling kom på 50-tallet. De siste som solgte is i store

Seilskuta «Castor» laster is ved Solbergstrand. Legg merke til motbakken i isrenna som ble brukt til å stoppe isblokkene slik at de kunne tas pent ombord. Bildet er lånt oss av Dag Wilhelmsen, og fotografen er hans oldefar Charles Jensen.

mengder til private og forretninger i Oslo-området var Hovin isforretning. Hovin isforretning ble drevet av Torleif og Georg Kopperud, og de hadde en stor isstabel ved Gjersjøen i Ås kommune. Her brukte de motorsag med et stort sirkelblad montert på en langsele. Isaksen på Ullerud leverte is fra Ulleruddammen til butikker og private. Mange husholdninger hadde isskap i gangen eller kjelleren for oppbevaring av mat. En eller to ganger i uken ble det bestilt ny is.

De fleste isdammer ble bygget i dalsøkk der hvor det rant en liten bekk, men det ble også bygget isdammer hvor vannet kun kom fra terrenget rundt dammen.

Sindingdammene ble bygget for å lage

førsteklasses is – pjolteris. Denne ble blant annet solgt til den engelske dronningen. Dammene som lagde førsteklasses is, måtte tømmes hvert år slik at man kunne fjerne slammet som dannet seg i bunnen. Deretter ble bunnen fylt opp med sand. Når flomvannet om våren var klart, ble vann fra Hasleelva ledet i en renne til dammene. Terrenget rundt dammene ble rensket for løvtrær for å unngå at blader falt ned i dammene om høsten. På nordsiden av dammene var det bygget et hus til arbeidsfolkene. Så var det å vente på kulden. Når isen var så sterk at den bar en hest, ble hesten brukt til å fjerne snøen på dammen. Til dette ble det brukt en snøskuffe. Snøen måtte ikke fryse fast på isen, det ville skje hvis vannet kom opp på

Fiskere i gamle dager

Kjell Kopperud forteller

Min far, Bjarne Kopperud, er født i 1897 på Kopperud i Skaubygda. Han hadde fem brødre og seks søstre. Hans mor døde 43 år gammel av Spanskekyken. De vokste opp under trange kår. Faren min fortalte at når hans far kom hjem fra skauhogst, sloss ungene om den frosne brødsalken som lå igjen i rypesekken hans. Min far flyttet til Drøbak og kom med i Bjarne Aaslunds vadlag og «glante» makrell, dvs speidet etter makrellstim i fjorden. Jeg kan huske at jeg som 5-6 åring fikk bli med helt ned til Melsomvik og lærte å «glane» etter makrell, så liten som jeg enn var.

Under siste verdenskrig hadde min far og Svend Kjøia bunngarn i Skipphellebukta. Kjøia hadde også fiskebutikk i

kjelleren i huset sitt i Sundegata nær Ringeplan. Kona hans passet butikken og solgte «godteri» ved siden av.

Når Kjøia og far skulle på «garnet», som de sa, fikk jeg lov til å bli med, og da satte jeg meg bestandig foran i snekka, for der gynget det mest. Vi dro ut fra Sundbrygga og brukte en halv time ned til Skipphelle.

Det var veldig spennende når fatter'n og Kjøian skulle «lenne» bunngarnet. Først stengte de inngangen, så begynte de å dra garnet opp i prammen og stakk noe av det oppunder ripa, men beholdt det øverste laget og dro seg fra den ene enden av garnet til den andre og jaget fisken frem til lenninga. Da var det igjen bare en liten «kulp» med finmasket garn. Inne i garnet gikk fisken levende, og det var bare å bruke «briggelen» (håven) og øse fisken opp i prammen. Garnet var gjort fast i pæler og ble lennet nesten hver dag, hvis været tillot det. Solgangsbrisen kunne mange ganger vær lei i Skipphellebukta.

Når de ikke fikk noe særlig, hadde de et munnhell: Vi fikk da til handsel. En gang husker jeg at de fikk hele 2000 kilo med pir. Da var det stas. Den gangen var også broren min, Jan-Erik, med. Imponert som han også var, spurte han fatter'n om han nå kunne få et par nye sko. Da kom det raskt fra fatter'n: «Du kan få 2 par».

Det hendte at det innimellom kom en laks eller ørret i garnet. Den leverte vi til kjøpmann Østreng i bytte med sirup eller noe annet godt.

Fortsettelse fra side 20

isen ved store snømengder. Frossen snø kaltes snøstoppe. Snøstoppen måtte hølves vekk før skjæring med ishøvel trukket av hest eller den ble hugget av med øks eller skjæring.

Isen skulle være helt klar. Det ble sagt at man skulle kunne lese en avis gjennom en isblokk. Standardstørrelsen på en isblokk var 24"x24" eller 61x61 cm + isens tykkelse 40-50 cm. En isblokk veide ca 134 kg.

Snømengden var uberegnelig, men kom det snø, måtte de som hadde ansvaret for snørydding ut å måke uansett hvilken dag det var. Jeg vet ikke om de hadde betalt for året eller for dagen.

* Opplysninger om skuter og mengder er hentet fra Frode Gjertsen.

Fiskerlaget til Randin ved «Kastet» i Gylte bøter garn. Gylteholmen i bakgrunnen til venstre. Seilskuta har heist seilene opp til tørk.

Når høstmakrellen kom, stor og fet, ble den saltet ned til vintermat. Selv etter at den ble godt vannet ut, var den ramsalt i smaken. Fatter'n var kompis med Berle på Belsjø, så av og til vanket det en skvett melk, som ble slått i kokevannet for å lindre saltsmaken.

En tid senere satte min far og Arne Hansen Kleiva bunngarn i Hallangspollen – på babord side straks du kommer til stupetårnet ved inngangen til Indrepollen. Like før du kommer dit, hadde Sverre Sjøstrand og Kristoffer Samuelsen også bunngarn. Det var ikke de andre med bunngarn noe særlig glad for. Ivar Mikalsen mente at det stengte for fiskens gange til Indrepollen og han sa: «Hadde dette vært i Ville Vesten, skulle jeg tatt og skøtin».

På østsiden i Indrepollen hadde Rudolf Iversen bunngarn. Han fikk navnet «Makrellstørja» fordi han kjøpte

opp makrell fra andre. Helt innerst hadde Ivar Mikalsen Sperrvika funnet den beste plassen for sitt bunngarn. Jeg kan huske at han en gang fikk 10.000 kilo i ett drag. Ja, dengang var det mye makrell i Oslofjorden! Og prisen han fikk var hele 2 1/2 krone kiloen. Det hendte det var så mye makrell at det kom fabrikkskip for å kjøpe.

De gamle fiskerne var rolige og sindige folk, men også noen skøyere. Knut Johansen fisket med bakke og ruser. Engang fortalte han at han hadde fått så mye stor fisk i rusa at den fløt opp! Hvis det var lite fisk, men mye maneter og knurr som satt fast i garnet, sa fatter'n: «Det er grin hjemme og knurr borte!» Og hvis det attpå til pøse regnet, sa han: «Nei, nå drar vi hjem og legger oss bak ræva til kjerringa. Selv om det blåser litt der også, så regner det i hvertfall ikke!»

Kom innom til en hyggelig prat om vårt fordelsprogram

KARAT

Vi har mulighetene, du har valget.

FØLG MED I

«Aktiviteten»

Forretningen i Niels Carlsensgt.
hvor pensjonister og trygdede
selger sine vakre
håndarbeider.

Niels Carlsensgate – 1440 Drøbak

GRØNTHUSET

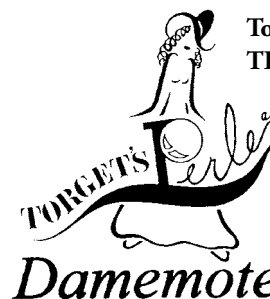
DRØBAK FRUKT- OG GRØNTTORG

PAVELSGÅRDEN – STORGT. 7
TLF. 64 93 02 88

REMA 1000

Vinner kampen
mot høye priser!

HVERDAGER KL 09 – 20
LØRDAGER KL 09 – 18

Torget 7, Drøbak
TLF. 64 93 03 01

Broderi og garn – kunstige blomster m.m.
Vi har det meste.....for de fleste!

En innflytter forteller...

Av Emil Eriksen

Hvis noen spør når jeg kom til Norge, er svaret 1950 – som en slags «båtflyktning». På en måte var det faktisk en flukt. Nyutdannede møbelsnekkere, Bent Olsen og Emil Eriksen satt i fagforeningslokalet over en øl i Svendborg. Tanken på å komme oss ut resulterte i en annonse i Aftenposten – og det ble jobb i en trevarefabrikk i Rælingen ved Lillestrøm.

En tidlig morgen 3. mars steg vi i land fra «Kronprins Olav». Oslo møtte oss med en skikkelig norsk vinter med masse snø og enda flere kuldegrader. En ukes tid senere stod vi og hakket tenner og så Norgesmesterskapet på skøyter på Lillestrøm – iført frakk, filthatt, skjorte og slips, korte underbukser, små sokker og tynne sko. Det var kaldt det!

Da våren og sommeren kom, var ikke Nitelva ved Lillestrøm nok, vi måtte ut til havet! Drøbak ble blinket ut, og enda en gang kom vi med båt, denne gang til Dampskipsbrygga i Drøbak. Sjefen for vår nye arbeidsplass tok imot. Han hadde bare en hybel disponibel. Ved «krone og mynt»-metoden fikk Bent hybelen hos frøknene Gulli i Buggebakken, og jeg rykket inn på hotell Britannia. Jeg husker så tydelig mynten landet i grusen i Storgaten denne septembertdagen i 1950, der vi stod med syklene våre og kurvkuffertene på bagasjebrettene. De to gule boligblokkene overfor Reenskaug Hotell var under oppføring. Dagen etter ankomsten stod vi på trevarefabrikken til Hestvedt på Hvistendahl-tomta og laget dører til de to gule blokkene. Heisan, her var det jo en danske til – Willy Benkjær –

som satte oss grundig inn i arbeidsforholdene på en norsk trevarefabrikk. Og tenk, en timelønn på fire kroner og 10 øre. Ikke verst!

Drøbak skulle liksom være springbrettet for å få sett litt mer av dette vakre landet, men slik ble det ikke. Solveig, datter til fiskehandler Sigurd Johansen, løp avgårde med Bent. Selv ble jeg fanget av en dansk barnepleierske i et hyggemøte i «Norsk-dansk klubb», og nå ble Drøbak selvsagt enda mer alle tiders!

Det er sikkert mange eldre som husker Valborg Caspersen i Båthavna, eller rettere Havnebakken 9. I hennes anneks ble det fint husly, egen inngang med utedo inne. Fri utsikt til livet i Båthavna og fjorden. Hurum-ferja, som forøvrig het «Leif I», hadde god plass til å manøvrere i Havnebassenget, men på fjorden var den ikke alltid like pålitelig. Verst var det når det ble full motorstopp i sterk strøm mellom Storsand og Drøbak. Men når nøden var størst, var ofte hjelpen nærmest. I havna lå fiskehandler Iversen med sin forholdsvis store fiske-skøyte, som hadde flott utskåret navneskilt «Ester» på styrhuset. Når «Leif I» hadde problemer, kastet Iversen trossa på land og la ut. Det ble mer enn én gang «Ester» måtte ut og slepe «Leif I» til havn igjen!

Elle Keramikk var også en opplevelse jeg fikk med meg. Et års tid som dekoratør – i den tiden amerikaeksporten gikk unna. I den store dekorsalen var det liv og røre. Helge Getz, Arne Johansen, Kåre Juul,

Jan Kobberud, Harald Lahn, Gunvor Norem, Bergitte Skyttern og enda flere, som kreativt høynet Elle-kvaliteten. Bergitte, Harald og Helge skapte mange fine motiver og mønstre i keramikken.

I dag er Ellekeramikken et samleobjekt, verdifulle ting forstås. Finner du noe å kjøpe hvor det står Elle på baksiden, blir ikke 100-lappene dine særlig drøye. Og noe ekstra må du ut med hvis det står HL eller BS (Harald eller Bergitte) under Elle-merket.

Høsten 2002 er det 60 år siden Elle startet opp i fabrikkbygningen på Torkildstranda (nåværende kunstscole, rammeverksted og Galleri Finsrud). Elle ble nedlagt i 1967. I disse årene var det jevnt 35-40 ansatte. 50 på det meste og den gang Drøbaks største arbeidsplass.

Nytt kapittel i 50-års løpet var ansettelse hos byggmester Paul Hagen. Tross alt var det jo møbelsnekkeri som var fagutdannelsen, og bygningsarbeide hadde ikke meget med møbler å gjøre. Men interessant var det, og så var det jo om å gjøre å lære noe nytt også. Vel, det var mer enn hardt arbeid å stå hele arbeidsdagen – flere dager i trekk – å lempe sand og singel opp i en blandemaskin. Store, muskelsterke Frank Iversen fylte på med sement og vann! I begynnelsen av 50-årene var det ikke ofte det kom en bil med ferdigbetong.

Bent Olsen havnet i mellomtiden hos møbelsnekker Arne Wengshoel på Hamborgbrygga – Noroltomta i dag. Mange fine spesialbestilte møbler og innredninger ble balansert ned den skumle trappa fra 2. etasje i murbygningen der. Bent var møbelsnekkeren fremfor noen, og her må jeg fortelle en historie som nesten skremte vettet av – og

satte hjertet i halsen på kona hans!

I 1974 ble det gjort noen forferdelige ødeleggelser i kirken i Drøbak. Mange av de antikvariske verdiene ble mer eller mindre slått i stykker. Statuene Moses og Aron gikk det hardt utover, den store engelen med utslåtte vinger ved døpefonten ble også skadet. Og selvsagt ble det sendt bud på Bent, som fikk samlet sammen alle de løse delene med tanke på reparasjon.

Så en dag Bent var på jobben og Solveig ute et ærend, ble engelen fra kirken fraktet hjem til boligen/verkstedet til Bent i Vestbyveien. Ingen hjemme, nei. Da satte kjørerekaren engelen fra seg innenfor kjellerdøren. Og det var da, at Solveig vel hjemme, skulle i kjelleren og hente poteter til middagen. I kjelleren ble hun møtt av en engel – med fremstrakte hender og utslåtte vinger! Av en slik opplevelse er det fullt mulig å gå helt opp i sømmene. Jeg ser for meg hennes den gang lange hår, stå rett til vær.

Forøvrig ble den nesten håpløse oppgaven med reparasjon og tilvirking av nye deler og liming pietetsfullt utført, slik at alt i kirken ble like helt og fint som før.

Strevet med sand og singel hos byggmesteren ble plutselig slutt. En ny bedrift var i emning i Drøbak. Emil Røvig syslet med tanken om å sette i gang produksjon av butikk-kjøledisker og -skap. En samtale med Røvig resulterte i begynnelsen til «Røvig kjøleverksted». Han kjøpte hele Lindtruppbakken 10, med hovedhus og det nedlagte garveriets store bygning bak m.m. En del endringer i garveriet ble gjort raskt. Mens lokalene ble gjort klare med rom for sprøyte-lakkering, plate- og monteringshall, fikk jeg i oppdrag å

konstruere og lage et kjølediskskjelett i tre. Lokaler til å jobbe med dette fikk jeg i potetkjelleren hos Olafsen (Minde handel) i svingen der Sogstiveien møter Vestbyveien. Trangt om plassen, rå luft og takhøyde 1,95 meter, men heldigvis var døråpningene store nok til å få det ferdige skjelettet ut. Turen gikk til den nyåpnede kjølefabrikken i Lindtrupbakken. Disken ble ferdigstilt – lekker med dører kantet med mahogni og markedets fineste hengsel- og lukkebeslag!

Firmaene Sønnico og Rapp, som produktene gikk til for videre salg, var kjempefornøyd. Ny Opel lastebil hadde mange turer til Oslo. Husker ikke helt, men tror det var 12-14 ansatte. Det var 4-5 mann bare på snekkerverkstedet, og igjen var Willy, Bent og jeg på samme arbeidsplass + Arvid Moen og Åge Heier.

Snekkerverkstedet fikk ledig kapasitet, og den ble utnyttet til produksjon av arkivskap. En helt ny idé med skråstilte hengemapper og sjalusi for hele fronten. Også disse gikk godt unna, men av en eller annen grunn ble det slutt i den gamle garverigården, nesten hurtigere enn det begynte. Slike små og store bedrifter bør huskes for deres hjelp til å holde i gang arbeidsplasser i Drøbak.

Nå dukket det opp en ny mulighet, båtbygger Ottar Larsen. Bare navnet stod det respekt av i vide kretser. Fremragende båtbygger med et godt renommé. Det var nok bare å nevne at han bygget seilbåt for Kong Olav.

Underetasjen med slipp i mursteinshuset på Sundbrygga ga ikke mange kvadratmetrene til et båtbyggeri, men det ble det. Det var bare plass til en kombinert snekkermaskin; tungvint med

stadige omstillinger for enkle operasjoner. Båtmastene var det ikke plass til å arbeide med (mastene var den gang av tre). Masteemnet, Oscar Larsen og jeg ble sendt ut på Husvikholmen til Borge Bringsværds romslige lokaler. Her blant alle BB-11 båtene var det god plass til å høvle mast. Takket være Ottars gode planlegging gikk bedriften i pluss – for det meste. Ottar Larsens temperament fikk det noen ganger til å bli ganske lyst i lokalet. Spesielt når de tommetykke bordgangene skulle steames og gjøres til myke og bøyelige emner som skulle spennes på plass raskest mulig. Gikk det skeis og bordene sprakk eller gikk tvers av, ja da tente Ottar og sendte ut noen gloser som helst ikke bør gjentas på trykk.

Gunnar Johansen var en meget dyktig båtbygger, mange husker ham for det. Men også noe annet som står ganske klart i min hukommelse, var hans nesten livsfarlige bravader på fjorden. Først når høvelflis, kutterflis og masser av håndhøvlede spåner gjorde det vanskelig å komme frem på båtbyggeriet, mente Ottar Larsen det var på tide med en opprydding. Da fylte vi opp et tyvetalls store striesekker med flis som Gunnar så stablet i en 14 fots robåt. Når Gunnar la ut fra Sundbrygga, var det nesten umulig å se ham nede i båten mellom sekkene. Vi så bare et par årer som sveivet ut fra midten. Med fribord på 10-15 cm rodde friskusen ut i strømmen med kurs for Småskjær. Det kan også nevnes at de øverste bordgangene på robåten var ganske soltørre og sprukne så båten trakk godt med vann. Hele lasten ble tømt på Småskjær. Gunnar hadde med fyrstikker og alt ble brent av. Om det ikke var full fyr så var det godt med røyk i flere dager.

Og så var det byggmester Karl And. Abrahamsen sin tur til å fylle lønningsposen min. På slutten av 50-tallet hadde Karl And. store arbeider i gang på Oscarsborg festning. Her fikk jeg blant annet stilt nysgjerrigheten min angående festningen. Det hendte dessverre noen ganger at jeg om morgenen tok «høna» fra Sundbrygga til Borgen – en time for sent – og da reiste jeg sammen med Karl And. At jeg var en time for sent ute, bemerket han aldri, ei heller fikk jeg trekk i lønnen.

Min treghet om morgenen skyldtes nok at jeg på fritiden bygget en barinnredning i Bjørnstadgården på Torget (i lokalene som i dag disponeres av Tour de France). Jeg tegnet innredningsforslag for Olaf Gundersen og Kristian Sollesnes. Det var et artig oppdrag – med helt frie hender fra tegnebrettet til siste lakk- og malingstrøk. Og det var nok begynnelsen til de neste 13 årene der grunnprinsippet var «Alt fra først til sist». En av sjefene for Thor-is i Oslo kom innom for å beregne plassering av kjøle- og frysedisker. Han så seg rundt og sa: «Kom inn til oss så snart du er ferdig her.»

Det var 1960 og ballen begynte å rulle. På rekordtid ble det bil, sertifikat, leie og verksted hos Kolbjørn Telle i Fardalsvingen og registrering som næringsdrivende.

Nå begynte en aktivitet som bare hørte datidens ungdom til. Spesialinnredninger til kaféer, barer og parfymier m.m. ble prefabrikkert på Telles verksted, og derfra monteringer på Hamar i nord, rundt i hele Oslo-området til Larvik i syd. Jeg fikk god hjelp av Bent Olsen som nå også var selvstendig næringsdrivende. Bent stod en tid for omfattende forandringer i Bergen Bank og Follo Sparebank.

Nå var vi to mann til å lage minst mulig støy ned til Borghild og Kolbjørn Telle i første etasje. En kjempe el-motor sto på veggen med reimtrekk til 4-5 snekkermaskiner som nærmest stod og danset på et gyngende, dårlig isolert gulv. Det hørtes trolig ganske godt dernede, men Borghild var verdens mest forståelsesfulle menneske, og Kolbjørn hørte svært dårlig.

Dette arbeidskjøret kunne ikke vare; på verkstedet om dagen og mange ganger monteringsarbeide om natten. I 1973 sa jeg farvel til gamle kunder og Thor-is som nå var kjøpt opp av Diplom-is. Heretter ble administrasjonsavdelingen i Ford Motor Norge på Kolbotn min nye og eneste kunde de siste 20 arbeidsårene. Litt senere hoppet også Bent av og fikk en givende og interessant jobb med møbler hos Steinar Hiorth i Oslo.

Bent og jeg hadde fulgt hverandre helt siden 14-års alderen. Helt nøyaktig «start» var læretiden ved Teknisk skole 1943. Vi så frem til å bli gamle sammen i lille, koselige Drøbak, men slik skulle det ikke gå. En uhelbredelig sykdom rammet Bent som døde i 1994.

På 10 år ble det syv arbeidsplasser i Drøbak. Dette ga verdifull erfaring i meget forskjellige miljøer og håndverk og var en god ballast for et selvstendig yrke over 33 år.

Emil Eriksen og hans kone har eget hus i Høyenhallveien, rett opp for Lensmannsgården. Her har de fin utsikt over Drøbaksundet og solnedgangen i Vestfjorden. Da lokkes staffeliet og malerpenselen frem. Emil Eriksen er ikke bare møbelsnekker, men også en habil kunstmaler. Det kommer vi tilbake til i neste nummer av Pensjonist-nytt.

BM

«Pol'ti Mørks» protokoll

Av Bjørn Lille slått

I Pensjonistnytt nr. 4 i desember 2001 skrev jeg om Drøbak hjelpefengsel som stadig dukket opp i gamle politidokumenter. I arbeidet med samme bok, "Follo politimesterembete gjennom 100 år (1902 – 2002)", var det ikke til å unngå at det også dukket opp en spesiell person. En det gikk mange historier om, og som er omhandlet i to kjente bøker, var en markant person i Drøbak fra 1889 frem til han døde i 1941. I sitt

yrkesaktive liv, frem til 1924, arbeidet han under én byfogd og tre politimestre, og utgjorde med dem hele Drøbaks politikorps i 35 år. Mannen var politibetjent og underfogd Nils Haakon Mørk, populært kalt «pol'ti Mørk».

Han var født i Våler i Østfold 30. januar 1858, sønn av gårdbruker Edvard Anton Nilsen Augerød og Karen Martine Pedersdatter, Faren overtok etter hvert driften av en mølle i Moss, hvor familien bodde i 1865.

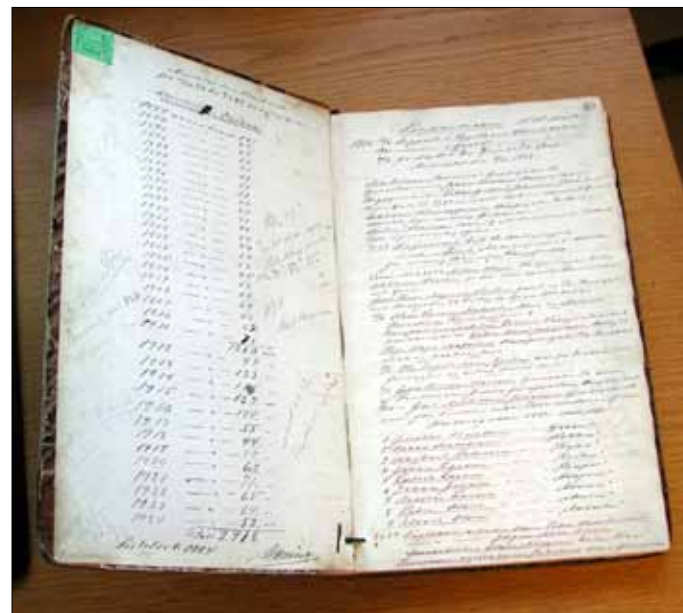
Unge Nils Haakon måtte tidlig ut i arbeidslivet, noe som ikke var uvanlig på den tiden.

Han var tydeligvis en målbevisst og fremtidsorientert person som ville skaffe seg en utdannelse. Etter en tid ved et av jernbanens anlegg, Smaalensbanens vestre linje, begynte han ved Norske Jægerkorps Underofficerskole, hvor han ble innskrevet som elev i 1875. Tre år senere – 1878 – tok han eksamen som sersjant.

I 1886 trådte han inn i politiet, som konstabel ved Kristiania politikorps, og 9. august 1889 ble han konstituert som politibetjent, underfogd og stevnevitne i Drøbak. Denne kombinerte stillingen ble han fast ansatt i fra 1. januar 1890.

Politibetjent og underfogd Nils Haakon Mørk i 1929. Fotoet tilhører Reidun Sunstad, Oppegård.

«Pol'ti Mørks» personlige «vaktjournal», ført fra 1886 til 1924.

Det går mange historier om «pol'ti Mørk», og de fleste har et humoristisk preg. Kanskje ikke så rart når han hadde tilnavnet «bestefar med kjeppen» og ikke var noen røslig person, 1.60 på strømpelesten, er det sagt. Men han hadde autoritet og nøt respekt, og når en studerer hans livshistorie gjennom avisreferater og saksdokumenter, tegner det seg et bilde av en meget yrkesbevist og faglig grundig person, noe hans personlige protokoll er et dokument på.

Fra opprettelsen av Follo politimesterembete i 1902 og frem til 1937 var politibetjentene i Drøbak kommunalt ansatt og lønnet. Fra 1. januar 1937 overtok staten ansvaret for alt politi i Norge, og fra samme dato ble politiet pålagt å skrive vaktjournaler. Disse journalene forteller om politiets daglige gjøremål, og de eldste oppbevares i dag ved Statsarkivet i Oslo. Spørsmålet som reiste seg under arbeidet med boken var,

hvor var politiets daglige gjøremål før 1937 nedtegnet? Det fantes intet i tilgjengelige arkiver. Da dukker plutselig opp en «perle». Vi kom i kontakt med en av «pol'ti Mørk's» oldebarn, som i sin kjeller hadde en protokoll. Protokollen er ført i pennen av Mørk, og er et «dokument» der han nøyaktig og med pen håndskrift har ført inn alle sine viktige gjøremål, vesentlig hvem han har pågrepet og satt i arrest. Det var hans personlige «vaktjournal» som han startet med før sin tid i Drøbak, mens han var politikonstabel i Kristiania. Han fortsatte å føre protokollen etter at han kom til Drøbak i 1889 og helt frem til han gikk av som politibetjent i 1924. Vi kan derfor studere nær 35 år av Drøbaks politihistorie gjennom Nils Haakon Mørks nøyaktige nedtegnelser. Dette er et meget verdifullt historisk dokument, som i dag er i privat eie hos Mørks oldebarn, Reidun Sunstad i Oppegård.

Ny bok «Øyeblikk»

Opplev Naturen med de aller beste naturfotografene i landet. Bildene i boka er tatt i forbindelse med årtusen-skiftet.

Foreningen Norske Naturfotografer (NN) har hatt 25 års jubileum, og har i den forbindelsen gitt ut en bok. NN er en forening med helt eller delvis profesjonelle naturfotografer, og har 44 medlemmer. Foreningen ble stiftet i 1976, og har et samarbeid med bildebyrået Samfoto.

Foreningens medlemmer arbeider innenfor forskjellige bildestiler, og variasjonen er stor. Boka viser de klassiske tradisjonelle naturbildene samt det eksperimentelle og abstrakte fotografiet. Alle ser og har forskjellige uttrykksformer, noe som bildene i boka gjenspeiler.

Boka er delt inn etter årstidene, og det gis tips om mange spennende motivområder. Makrofotografering av blomster og insekter, dyrefotografering, undervannsbilder og mye mer.

«Øyeblikk» var hovedbok i bokklubben Villmarksliv. Den blir også solgt i bokhandlere rundt i landet. Boka fikk terningkast fem i VG. Pris kr. 368,-.

Baard Næss er Drøbaksgutt som nå bor i Dyrfløkket. Han arbeider som fotograf hos Kodak Norge og bruker det meste av sin fritid som naturfotograf. Forsidebildet og de tre bildene på denne siden er alle tatt i Frognsmarka.

Godt nytt fra Eldresenteret

NAVNEFORSLAG TIL SENTERET

Stadig kommer spørsmålet opp om å bytte navn på tjenesten vår. Mange synes Frogn eldresenter er en tung og skremmende» benevnelse på stedet og vil gjerne at det byttes til noe friskere. Så nå oppfordrer vi alle dere som får bladet om å hjelpe med gode forslag til navneendring. Skriv eller ring inn ditt forslag. Telefon 64 93 24 31. Kanskje det kan bli premie til den som finner et forslag vi tar i bruk.

FORANDRING I KAFEEN

Det er blitt veldig lite besøk i kafeen før klokken 10.30 om formiddagen. Dette har vi tatt nytte av til de frivillige hjelpernes fordel. De kan komme en time senere om morgenen, noe som gir noen små endringer:

Kaffe, te og vaffel er klar klokken 10.00. Rundstykkene kommer på bordet så fort de er ferdige, det er lov å spørre etter i kjøkkenet dersom de ikke står fremme. Middagen serveres klokken 12.30. Kafeen stenges som før, klokken 13.30.

HÅR- OG FOTPLEIER

Det er ledig kapasitet hos dem begge.

AVBESTILLING AV TIME

Dersom noen avbestiller time samme dag og timen ikke blir brukt av andre, eller noen uteblir fra avtalt time, må timen betales i sin helhet.

TURER

30. mai går turen til Eidsvoldsbygningen. Turkomiteen har kontakt med kjentmann i distriktet som arbeider med å finne noe mer vi kan se på når vi først er der. Hva det blir, er ikke klarlagt når dette skrives, så dere må følge med på annonseringen.

25. – 26. juni er det reservert en natt på Hotel Nautic i Marstrand på vestkysten av Sverige. Målet med besøket er å bese Carlstens festning som har en utrolig historie. På hjemtur legges inn svipptur til Smøgen. Turen plan legges i sin helhet i disse dager, og blir annonsert straks alle brikker er på plass.

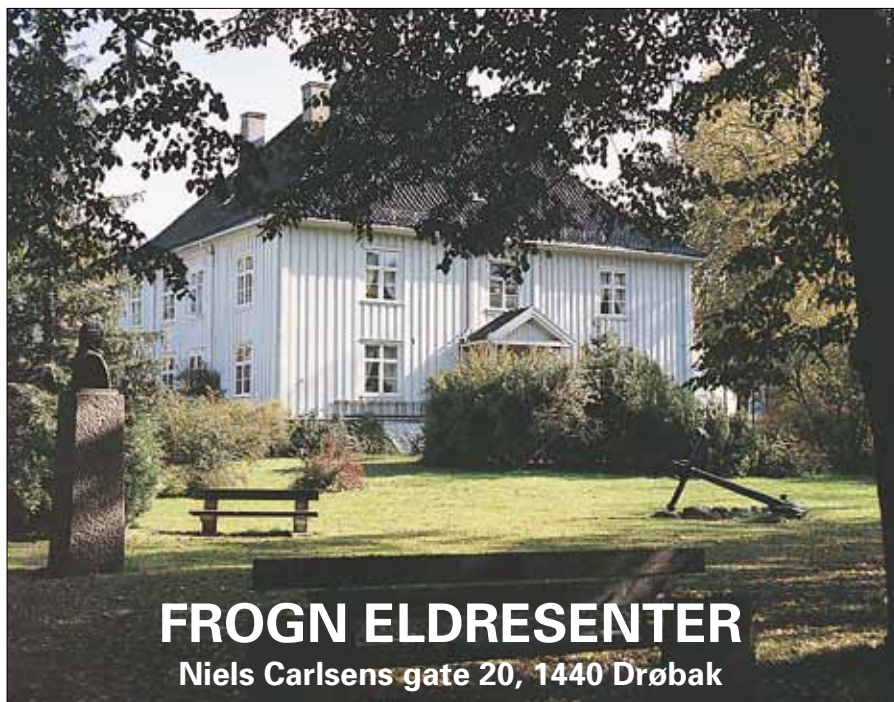
TEATER

24.april kommer reise til Antons villfaring på Det norske Teater. Dette er en musical av Jan Eggum og Erlend Loe. Prisen er 230,- m/buss og påmeldingsfristen er 2. April.

15.mai avsluttes vårsemesteret med besøk på Den norske Opera hvor Den glade Enke settes opp. Pris 350,-/m/ buss. Påmeldingsfrist 16. April.

YTRE FOLLO HØRSELSLAG

Vil minner om at foreningen har en lokal representant tilstede her i Eldresenteret hver første mandag i hver mnd. Da kan en få hjelp til stell og bruk av høreapparater, og medlemmer kan handle batterier. Nye medlemmer kan registrere seg.

Hårpleie: Tirsdag, onsdag, torsdag og fredag kl. 09.00 – 14.00

Fotpleie: Tirsdag, onsdag og torsdag kl. 08.30 – 15.00

Advokathjelp: Etter avtale

Retting av tøy: Onsdag kl. 10.00 – 13.00

Arbeidsstue: Mandag, tirsdag, onsdag og fredag kl. 10.00 – 14.00

Kafeteria: Man., tirs., ons., fre. 10.00 – 13.30, lørd. 10.00 – 13.00

Middag: Hver onsdag og fredag kl. 12.30

Bridge: Hver tirsdag, begynner kl. 10.00

Transporttjeneste: Onsdag: Påmelding i Eldresenteret

Tur en dag i måneden: Annonseres spesielt

Kursvirksomhet, teater og konserter: Annonseres spesielt

Veiledning i bruk og stell av høreapparater. 1. mandag i måneden

Hobbysenteret i Kirkegaten: kl. 08.30 – 12.30

Tiltakene tilbys alle pensjonister og uføretrygdede i Frogn. Ring **64 93 24 31**

eller kom innom Eldresenteret. Kontortid: Man-fre 09.00-14.30. Torsdag stengt